

ההגדה של פסח בעברית בת זמננו – ביטויים שמקורם בהגדה

(מתוך "עיונים בלשון ימינו" מאת צבי קדרי)

"ויגר שם, מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם" (צא ולמד)	להשתקע ב...
"לא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא (רבן גמליאל)	לא הספיק ל + מקור נטוי
"היה כורך פסח מצה ומרור ואוכל ביחד" (זכר למקדש כהלל)	כורך ביחד
"אילו...ולא סיפק צרכנו במדבר... אילו סיפק צרכנו במדבר"	סיפק צרכי (צורכי) פלוני
"...אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על ביעור חמץ" (הרע, המיותר)	ביעור חמץ (חיסול הרע, המיותר)
"כל דכפין ייתי ויכל" (הא לחמא)	כל דכפין (כל המעוניין)
"שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות" (מה נשתנה)	שאר ירקות (כל השאר)
"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה: אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול" (כנגד ארבעה בנים)	שאינו יודע לשאול
"כמה מעלות טובות למקום עלינו" (כמה מעלות)	מעלות טובות
"הוציאנו מעבדות לחירות (לפיכך)	עבדות...חירות
"אדיר במלוכה, בחור כהלכה" (כי לו נאה)	בחור כהלכה
"חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי..." (חד גדיא)	חד גדיא
"טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו" (על אחת כמה וכמה)	כפול ומכופל
"לבטי ולהוי כעפרא דארעא (כל חמירא) (נאמר לפני בדיקת חמץ ואחריו)	כעפרא דארעא (דבר חסר ערך)
"שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת" (מה נשתנה)	אין...אפילו פעם אחת
"וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור" (צא ולמד)	אנוס על פי הדיבור (מתוך הכרח)
"לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח	בכבודו ובעצמו

אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו" (צא ולמד)	
"אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב, במהרה בימינו בקרוב" (אדיר הוא)	בקרוב בימינו
"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות" (מה נשתנה)	מה נשתנה
"וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח" (עבדים היינו)	וכל המרבה ל...הרי זה משובח
"והיא שעמדה לאבותינו ולנו"	והיא שעמדה ל...
"רבתינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית" (מעשה ברבי אליעזר)	הגיע זמן קריאת שמע של שחרית (הזמן לסיים)
"ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר" (כנגד ארבעה בנים)	כפר בעיקר (אפיקורוס)
"אילו הוציאנו ממרים ולא עשה בהם שפטים דיינו" (כמה מעלות)	אילו...דיינו
"שהקדוש ברוך הוא חישב את הקץ" (ברוך שומר הבטחתו)	חישב את הקץ (ידע את הסוף מראש)
"כי לו נאה כי לא יאה"	לו נאה, לו יאה (יאה לו, נאה לו)
"חסל סידור פסח כהלכתו" (חסל)	חסל סדר

ביטויים מתוך סיפור יציאת מצרים

מתוך מילון הצירופים של רוביק רוזנטל

קריעת ים סוף – קושי רב

חושך מצרים – אפלה מוחלטת

עברנו את פרעה – ידענו להתגבר על קשיים גדולים יותר

ביד חזקה ובזרוע נטויה – בנחישות ובכוח רב

כבד פה – נוטה לגמגום ולדיבור עילג

חד גדיא – בית סוהר (המקור מפולנית)